

Univerzitet u Tuzli
Filozofski fakultet
Studijski odsjek: Pedagogija-psihologija
Studijski program: Psihologija

**STUDIJSKI PROGRAM III CIKLUSA STUDIJA –
DOKTORSKOG STUDIJA
PSIHOLOGIJE**

(u primjeni od akademske 2023./2024. godine)

Tuzla, 2023. godina

1. Opis studija

<i>Naziv studijskog programa</i>
Doktorski studij Psihologije
<i>Nositelj studijskog programa</i>
Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli
<i>Vrsta studijskog programa</i>
Studij III ciklusa - Poslijediplomski doktorski studij
<i>Način izvođenja studijskog programa</i>
Redovni, vanredni ili studij učenjem na daljinu, ili kombinovanjem ova tri načina studiranja.
<i>Trajanje studija</i>
III godine, 6 semestara, 180 ECTS kredita
<i>Akademski naziv i naučno zvanje koje se stiče nakon završetka studija</i>
Doktor društvenih nauka iz područja psihologije

Naziv studijskog programa je: Doktorski studij psihologije.

Doktorski studij psihologije organizuje se i izvodi kao redovni studij, a prema potrebi može biti organizovan i kao vanredni studij, studij učenjem na daljinu ili kombinovanjem ova tri načina studija. Nositelj studijskog programa je Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli.

Doktorski studij izvodi se po studijskim godinama i semestrima. Studijski program doktorskog studija realizuje se kroz nastavu, naučno-istraživački rad i izradu i odbranu doktorske disertacije.

Doktorski studij sastoji se iz:

- Pohađanja nastave i praćenja vrednovanja rezultata kroz utvrđene provjere znanja;
- Izboru naučne oblasti iz koje će se raditi doktorska disertacija i izbora mentora;
- Prijave i prezentacije izabrane teme, pristupa i naučnog metoda doktorske disertacije;
- Naučno-istraživačkog i praktičnog rada na izradi doktorske disertacije;
- Javne odbrane doktorske disertacije;
- Objavljivanja dijela istraživanja u referentnim časopisima;

Nastava na doktorskom studiju Psihologije izvodi se u I i II semestru kroz obavezne i izborne predmete. Prema nastavnom planu zastupljena su dva obavezna predmeta i šesnaest izbornih predmeta. U prvom i drugom semestru studenti slušaju po jedan obavezni predmet te imaju mogućnost izbora po dva izborna predmeta sa liste ponuđenih predmeta po semestrima. Naučno istraživački i praktični rad na izradi doktorske disertacije realiziraju se kontinuirano kroz svih šest semestara.

2. Trajanje studija

Treći ciklus studija - Doktorski studij traje tri studijske godine, odnosno šest semestara i vrednuje se sa 180 ECTS bodova.

3. Akademski naziv i naučno zvanje koje se stiče završetkom studija

Završetkom dokorskog studija stiče se naučno zvanje: *Doktor društvenih nauka iz područja psihologije*

4. Uslovi upisa na studij

4.1. Upis na doktorski studij

Upis na doktorski studij vrši se na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Senat na prijedlog Naučno-nastavnog vijeća Filozofskog fakulteta. Na konkurs se mogu prijaviti kandidati koji su stekli diplomu drugog ciklusa studija ili ekvivalenta (akadenskog zvanja magistra) iz odgovarajuće oblasti nauka.

Pravo upisa na Doktorski studij *Psihologija* imaju kandidati koji su:

- nakon postdiplomskog naučnog magistarskog studija stekli diplomu magistra nauka iz oblasti/područja psihologije
- nakon master studija stekli diplomu magistra psihologije

Navedeni kandidati doktorski studij psihologije mogu upisati pod uslovom da su na prethodno završenom stepenu studija imali prosjek ocjena najmanje 8,0.

Na prijedlog i preporuku najmanje dvaju profesora iz oblasti psihologije s univerziteta u Bosni i Hercegovini ili iz inozemstva, a uzimajući u obzir iskazane sklonosti ka naučno-istraživačkom radu, Vijeće za doktorski studij može predložiti upis kandidata s prosjekom nižim od 8.0.

Odluku o upisu donosi NNV Filozofskog fakulteta u skladu sa Pravilima o organiziranju dokorskog studija na Univerzitetu u Tuzli.

4.2. Način priznavanja rezultata, odnosno broja ECTS bodova kandidatima, ostvarenih tokom sticanja odgovarajućih zvanja na prethodnim završenim ciklusima studija

Kandidatima koji su stekli naučno zvanje magistra iz oblasti psihologije prije uvođenja Bolonjskog sistema studiranja priznaje se odgovarajući broj ECTS bodova, kao i umanjeni iznos školarine u skladu sa posebnim opštim aktom Univerziteta.

U toku studija polaznici sa zvanjem magistra nauka iz oblasti psihologije oslobođeni su:

1. polaganja jednog izbornog predmeta, na osnovu čega im se priznaje 6 ECTS bodova
2. obaveze realiziranja aktivnosti naučno-istraživačkog rada u toku III semestra na osnovu čega im se priznaje 15 ECTS bodova; navedenih 15 ECTS bodova za naučno-istraživački rad koji su planirani u III semestru priznaje im se na temelju valjanog dokumenta iz kojeg se vidi da su odbranili magistarski naučni rad.

5. Ishodi učenja

5.1. Kompetencije koje se stiču završetkom studija

Nakon završenog dokorskog studija studenti će biti osposobljeni za samostalan i originalan naučno-istraživački rad. Doktorant stiče kompetencije najviše razine koje se odnose se na

kreiranje i vrednovanje novih činjenica u dijelu područja naučnih istraživanja što dovodi do pomicanja granica znanja. Isti će usvojiti znanja i vještine potrebne za ekspertizu i rad na najsloženijim psihološkim zadacima i područjima od šireg društvenog značaja. Također će razviti socijalne vještine, te samostalnost i odgovornost u radu.

Specifične i generičke vještine za koje se očekuje da će ih doktorant završetkom doktorskog studija i izradom doktorske disertacije razviti jesu:

- vještine prikupljanja informacija (pretraživanje literature, kritičko čitanje i otkrivanje pristranosti, vještine intervjuiranja, konstrukcije mjernih instrumenata),
- vještine planiranja i vođenja projekata (izrada nacrtu naučnih istraživanja, organizacija provođenja istraživanja, pravovremeno otkrivanje potencijalnih problema, utvrđivanje potrebnih sredstava, vođenje istraživačkoga tima),
- poznavanje statistike i vještine zaključivanja (poznavanje rada na računaru i primjerenih programa, poznavanje statističkih analiza, vještina statističkog rasuđivanja, sposobnost izvođenja zaključaka na temelju kvantitativnih podataka),
- vještine pisanja i izvještavanja (govorne vještine i vještine slušanja, sposobnost prikaza podataka i nalaza nestručnoj publici),
- vještine poučavanja te praćenja i ocjenjivanja studenata,
- vještinu izražavanja osobnoga profesionalnog i etičkog autoriteta,
- spremnost preuzimanja etičke i društvene odgovornosti za uspješnost provođenja istraživanja, za društvenu korisnost rezultata istraživanja, te za moguće društvene posljedice,
- spremnost za suočavanjem s novim izazovima društva.

Završetkom studija doktor psiholoških nauka je teorijsko-metodološki osposobljen za:

- samostalno definiranje i sprovođenje istraživanja iz oblasti psihologije i srodnih disciplina kao i statističku obradu podataka;
- integraciju rezultata istraživanja i izvještavanje javnosti o rezultatima istraživanja u skladu sa međunarodnim standardima;
- objavljivanje istraživačkih rezultata u raznim oblicima koje nudi savremena naučna publicistika i u skladu sa međunarodnim izdavačkim standardima;
- evaluaciju i samoevaluaciju naučnog učinka, radi upravljanja vlastitom istraživačkom karijerom;
- realizaciju aktivnosti u različitim oblastima života u skladu sa općim moralnim principima i etičkim kodeksom struke;
- samostalno izvođenje nastave na dodiplomskom nivou studija; samostalno izvođenje edukacije na akademskom nivou.

6. Nastavni plan – Lista obaveznih i izbornih predmeta i broj sati potreban za njihovu realizaciju, te pripadajući broj ECTS kredita

Doktorski studij traje tri godine i nosi 180 ECTS bodova. Predmeti studija dijele se u dvije skupine: obavezni predmeti i izborni predmeti. Tokom svakog semestra student treba da ostvari 30 ECTS bodova, odnosno 60 ECTS bodova tokom svake godine studija.

U toku **I godine studija** studenti stiču ECTS bodove pohađanjem nastave i izvršavanjem nastavnih obaveza, naučno-istraživačkim radom i izradom nacrtu doktorske disertacije.

U **I i u II semestru** realizira se nastava iz ukupno šest nastavnih predmeta; jednog obaveznog i dva izborna predmeta po semestru. Na obaveznim i izbornim predmetima planirano je po 30 sati predavanja u semestru i 120 sati samostalnog rada studenata u semestru.

Obavezni predmeti Odabrane teme iz metodologije psiholoških istraživanja i Odabrane teme iz savremene statistike slušaju se u I, odnosno II semestru. U I i II semestru studenti biraju po dva izborna predmeta sa liste izbornih predmeta za pojedini semestar. Izborni predmeti su vezani za temu doktorske disertacije. Obavezni predmeti su vrednovani sa po 8 ECTS bodova, a izborni predmeti sa po 6 ECTS bodova, čime studenti u I i II semestru po osnovu nastave na obaveznim i izbornim predmetima stiču po 20 ECTS bodova. Osim navedenih bodova, studenti u toku I semestra stiču 10 ECTS bodova na osnovu aktivnosti naučno-istraživačkog rada, a u toku II semestra stiču 10 ECTS bodova na osnovu rada na doktorskoj disertaciji.

U toku **II i III godine studija** studenti stiču ECTS bodove realiziranjem aktivnosti naučno istraživačkog rada i rada na doktorskoj disertaciji.

U **III semestru** studenti preko aktivnosti naučno-istraživačkog rada stiču 15 ECTS bodova, a radom na doktorskoj disertaciji i to izradom projekta doktorske disertacije pod nadzorom mentora stiču 15 ECTS bodova.

U toku **IV semestra** studenti preko aktivnosti naučno-istraživačkog rada stiču 10 ECTS bodova, a javnom odbranom projekta doktorske disertacije stiču 20 ECTS bodova.

U **V semestru** studenti stiču 15 ECTS bodova preko aktivnosti naučno-istraživačkog rada, a 15 ECTS bodova radom na izradi doktorske disertacije sa mentorom.

U toku **VI semestra** ECTS bodove studenti stiču javnom odbranom doktorske disertacije za koju se priznaje 30 ECTS bodova.

Tabela 1. Nastavni plan i program doktorskog studija Psihologija

Prva godina studija				
I SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Fond sati predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Obavezni predmet			
	Odabrane teme iz metodologije psiholoških istraživanja	2	30/120	8
	Izborni predmet (student bira 2 predmeta sa liste ponuđenih predmeta)			
	Savremeni pristupi razvoju djece i mladih	2	30/120	6
	Samoregulacija učenja	2	30/120	6
	Međugrupni odnosi	2	30/120	6
	Identitet i kultura	2	30/120	6
	Savremeni pristupi u procjeni i tretmanu mentalnih poremećaja	2	30/120	6
	Psihosocijalni aspekti rada sa porodicom	2	30/120	6
	Psihološki aspekti poduzetništva	2	30/120	6
	Psihološke odrednice dobrobiti u odrasloj dobi	2	30/120	6
	Ostale aktivnosti			
	Naučno-istraživački rad			10
	Ukupno			30
II SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Obavezni predmet			
	Odabrane teme iz savremene statistike	2	30/120	8
	Izborni predmet (student bira 2 predmeta sa liste ponuđenih predmeta)			
	Psihologija nasilja	2	30/120	6
	Biopsihosocijalni aspekti ponašanja hranjenja i jedenja	2	30/120	6
	Razvoj samopoimanja i psihopatološka odstupanja	2	30/120	6
	Grupni procesi i kolektivno ponašanje	2	30/120	6
	Pristupi i praksa u kliničkoj psihologiji razvojnog doba	2	30/120	6
	Psihologija bliskih odnosa	2	30/120	6
	Procjena i tretman poremećaja ličnosti	2	30/120	6
	Psihološko savjetovanje u organizacijama	2	30/120	6
	Ostale aktivnosti			
	Rad na doktorskoj disertaciji: Izrada i odbrana nacrtu istraživanja doktorske disertacije			10
	Ukupno			30

NAPOMENA: Lista izbornih predmeta po semestrima utvrđivat će se Planom realizacije nastave u svakoj akademskoj godini.

Druga godina studija				
III SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Ostale aktivnosti			
	Naučno-istraživački rad			15
	Rad na doktorskoj disertaciji: Rad na izradi projekta doktorske disertacije pod nadzorom mentora			15
	Ukupno			30
IV SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Ostale aktivnosti			
	Naučno-istraživački rad			10
	Rad na doktorskoj disertaciji: Javna odbrana projekta doktorske disertacije			20
	Ukupno			30

Treća godina studija				
V SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Ostale aktivnosti			
	Naučno-istraživački rad			15
	Rad na doktorskoj disertaciji: Rad na izradi doktorske disertacije pod nadzorom mentora			15
	Ukupno			30
VI SEMESTAR	Vrsta predmeta/aktivnosti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Ostale aktivnosti			
	Rad na doktorskoj disertaciji: Javna odbrana doktorske disertacije			30
	Ukupno			30

NAPOMENA: Okvirni sadržaj obaveznih i izbornih predmeta prikazan je u tabelama u poglavlju 16.

Nastavni plan i program pruža polaznicima mogućnost izbora predmeta sa predložene liste izbornih predmeta iz odabrane oblasti psihologije, koji odgovaraju prethodnim znanjima, stečenim kompetencijama i istraživačkim interesima svakog studenta.

Broj obaveznih te široki raspon ponuđenih izbornih predmeta omogućava veliku individualizaciju studija, jer omogućava studentima da se prema vlastitom interesu i sklonostima opredjele za oblast psihologije u kojoj se žele usavršavati.

Doktorski program slijedi načela sličnih doktorskih programa u svijetu, nudeći integraciju dva pristupa: s jedne strane program zadržava profil općeg istraživačkog obrazovanja u području psihologije, te ne nudi doktorski stepen iz specifične grane psihologije, ali doktorantima omogućava da, u saradnji s mentorom, odabirom izbornih predmeta i sadržaja naučno-istraživačkih aktivnosti dokorskog studija, kreiraju vlastiti obrazovno-istraživački program po kojem će studirati i na taj se način usavršavati u pojedinom području.

Studij je organizovan kroz mentorski sistem i omogućava individualizaciju studija u skladu sa naučno-istraživačkim interesima svakog pojedinog studenta, što će rezultirati prijavom i izradom doktorske disertacije iz oblasti psihologije koju su izabrali i u kojoj se žele usavršavati.

7. Struktura drugih obaveza i aktivnosti iz kojih student ostvaruje ECTS bodove

Osim obaveze pohađanja nastave koja se izvodi u I godini studija, studenti upisani na III ciklus studija u obavezi su kontinuirano sticati ECTS bodove na osnovu naučno-istraživačkog rada i rada na doktorskoj disertaciji.

Iz strukture predloženog nastavnog plana vidi se da je opterećenje studenata kroz nastavu 40 ECTS bodova (tokom prvog i drugog semestra), dok individualni naučno-istraživački rad i rad na izradi doktorske disertacije nose 140 ECTS bodova (tokom drugog, trećeg, četvrtog, petog i šestog semestra). Struktura nastavnog i naučnog opterećenja prema semestrima prikazana je u tabeli 2.

Tabela 2. Struktura nastavnog i naučnog opterećenja studenta tokom dokorskog studija

	obavezni predmeti	izborni predmeti	NIR	rad na disertaciji	UKUPNO ECTS
I semestar	8	12	10	0	30
II semestar	8	12	0	10	30
III semestar			15	15	30
IV semestar			10	20	30
V semestar			15	15	30
VI semestar				30	30
Ukupno	16	24	50	90	180

Od ukupnog broja ECTS bodova (180), student ostvaruje više od 2/3 kroz samostalni rad i rad uz mentora tokom praktičnog naučno istraživačkog rada i izrade doktorske disertacije.

Tabela 3. Prikaz obaveznih aktivnosti studenata na doktorskom studiju

	Naziv aktivnosti	ECTS
A	polaganje svih predviđenih ispita	40
	obavezni predmeti	16
	izborni predmeti	24
B	Aktivnosti naučno-istraživačkog rada	50
C	Aktivnosti izrade i odbrane doktorske disertacije	90
	izrada i odbrana nacrtu istraživanja doktorske disertacije	10
	rad na izradi projekta doktorske disertacije pod nadzorom mentora	15
	javna odbrana projekta doktorske disertacije	20
	rad na izradi disertacije pod nadzorom mentora	15
	javna odbrana doktorske disertacije	30
	ukupno	180

Ovako koncipiranim doktorskim studijem akcenat je stavljen na naučno-istraživački dio nastavnog programa, a što je u skladu sa bolonjskim standardima za doktorski/treći ciklus studija.

7.1. Struktura obaveza i aktivnosti naučno-istraživačkog rada iz kojih student ostvaruje ECTS bodove

Kroz mogućnost izbora načina sticanja ECTS bodova za različite aktivnosti naučno-istraživačkog rada studentima se pruža prilika za naučno usavršavanje u skladu sa njihovim potrebama i interesima, koje će rezultirati prijavom i izradom doktorske disertacije. Ukupan iznos od 50 ECTS bodova za naučno-istraživački rad u toku studija studenti mogu ostvariti učešćem u različitim naučno-istraživačkim aktivnostima prikazanim u tabeli 4.

U toku I godine studija studenti mogu ostvariti ECTS bodove za naučno-istraživački rad na osnovu svih naučno-istraživačkih aktivnosti prikazanih u tabeli 4 od broja 1 do broja 13.

U toku II i III godine studija studenti mogu ostvariti ECTS bodove za naučno-istraživački rad na osnovu naučno-istraživačkih aktivnosti prikazanih u tabeli 4 od broja 1 do broja 10, pri čemu su dio ECTS bodova u obavezi ostvariti:

- objavom minimalno jednog naučnog rada objavljenog u publikaciji koja se referira u međunarodnim bibliografskim bazama ili u recenziranim naučnim časopisima,
- minimalno jednog učešća na međunarodnoj ili domaćoj naučnoj konferenciji u zemlji i inostranstvu.

Tabela 4. Prikaz aktivnosti naučno-istraživačkog rada studenata sa ECTS bodovima

	Naziv aktivnosti	Dokaz za priznavanje ECTS bodova	EC TS	Evidencija ostvarenih ECTS bodova
1.	Naučni rad objavljen (ili prihvaćen za objavljivanje) u časopisu koji se referira u međunarodnim bibliografskim bazama	Kopija objavljenog rada; potvrda uredništva časopisa da je rad prihvaćen za objavu.	15	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
2.	Naučni rad objavljen (ili prihvaćen za objavljivanje) u recenziranom naučnom časopisu	Kopija objavljenog rada; potvrda uredništva časopisa da je rad prihvaćen za objavu.	10	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
3.	Učešće u međunarodnim naučnim konferencijama u zemlji i inostranstvu iz područja Psihologije ili srodnih oblasti sa naučnim radom objavljenim u zborniku konferencije koji se referira u međunarodnim bibliografskim bazama	Potvrda o učešću na međunarodnoj konferenciji; kopija objavljenog rada iz zbornika konferencije.	15	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
4.	Učešće u domaćim naučnim konferencijama iz područja Psihologije ili srodnih oblasti sa naučnim radom objavljenim u zborniku konferencije	Potvrda o učešću na međunarodnoj konferenciji; kopija objavljenog rada iz zbornika konferencije.	10	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
5.	Učešće u međunarodnim naučnim konferencijama u zemlji i inostranstvu iz područja Psihologije ili srodnih oblasti sa objavljenim sažetkom rada u knjizi sažetaka	Potvrda o učešću na međunarodnoj konferenciji; kopija objavljenog sažetka iz knjige sažetaka.	10	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
6.	Učešće u domaćim naučnim konferencijama u zemlji i inostranstvu iz područja Psihologije ili srodnih oblasti sa objavljenim sažetkom rada u knjizi sažetaka	Potvrda o učešću na međunarodnoj konferenciji; kopija objavljenog sažetka iz knjige sažetaka.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
7.	Učešće u međunarodnim naučno-istraživačkim projektima	Potvrda o učešću u projektu.	15	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
8.	Učešće u domaćim naučno-istraživačkim projektima	Potvrda o učešću u projektu.	10	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
9.	Objavljen stručni članak u časopisu koji se referira u međunarodnim bibliografskim bazama ili u recenziranom naučnom časopisu	Kopija objavljenog rada; potvrda uredništva časopisa da je rad prihvaćen za objavu.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
10.	Prikaz naučne knjige/monografije iz uže naučne oblasti objavljen u recenziranom naučnom časopisu se referira u međunarodnim bibliografskim bazama ili u recenziranom naučnom časopisu	Kopija objavljenog rada; potvrda uredništva časopisa da je rad prihvaćen za objavu.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
11.	Učešće u kreiranju istraživačkog nacrtu iz područja psihologije	Potvrda o učešću u kreiranju istraživačkog nacrtu od strane predmetnog nastavnika.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane predmetnog nastavnika.
12.	Organizacija istraživanja i prikupljanje podataka	Potvrda o učešću u organizaciji istraživanja i prikupljanju podataka od strane predmetnog nastavnika.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane predmetnog nastavnika
13.	Analiza rezultata istraživanja	Potvrda o učešću u analizi rezultata istraživanja od strane predmetnog nastavnika.	5	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane predmetnog nastavnika

Ostvareni broj ECTS bodova za naučno-istraživački rad priznaje se i evidentira na osnovu dokaza i na način prikazan u u tabeli 4.

7.2. Struktura obaveza i aktivnosti na izradi i odbrani doktorske disertacije iz kojih student ostvaruje ECTS bodove

U skladu sa studijskim programom rad na doktorskoj disertaciji vrednuje se sa 90 ECTS bodova.

Struktura obaveza i aktivnosti rada studenata na izradi doktorske disertacije prema semestrima sa pripadajućim ECTS bodovima prikazana je u tabeli 5.

Tabela 5. Prikaz aktivnosti studenata na izradi i odbrani doktorske disertacije sa ECTS bodovima

	Naziv aktivnosti	Dokaz za priznavanje ECTS bodova	ECTS bodovi	Evidencija ostvarenih ECTS bodova
1.	Izrada i odbrana nacrt istraživanja doktorske disertacije (II semestar)	Pisana izjava potencijalnog mentora; Odluka Vijeća dokorskog studija.	10	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane potencijalnog mentora.
2.	Rad na izradi projekta doktorske disertacije pod nadzorom mentora (III semestar)	Pisana izjava mentora.	15	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
3.	Javna odbrana projekta doktorske disertacije (IV semestar)	Zapisnik sa javne odbrane doktorske disertacije.	20	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
4.	Rad na izradi doktorske disertacije pod nadzorom mentora (V semestar)	Pisana izjava mentora	15	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane mentora.
5.	Javna odbrana doktorske disertacije (VI semestar)	Zapisnik o javnoj odbrani doktorske disertacije	30	Broj ECTS bodova evidentira se u prijavi i indeks od strane komisije pred kojom je branjena disertacija.

Rad na doktorskoj disertaciji na prvoj godini studija u toku **II semestra** studenti započinju izradom nacrt istraživanja za disertaciju kojim ostvaruju 10 ECTS bodova, na temelju pismenog iskaza potencijalnog mentora.

Tokom **druge godine** studija studentu se imenuje mentor, vodeći računa o interesu studenta. Mentor pomaže studentu u odabiru izbornog predmeta, te usmjerava i pomaže njegov rad odnosno vodi izradu dokorskog rada. Mentor rada polazniku dokorskog studija treba biti nastavnik izabran na užoj naučnoj oblasti iz koje je tema doktorske disertacije.

Tokom **III semestra** studenti pristupaju izradi i prijavi projekta doktorske disertacije pod nadzorom mentora čime ostvaruju 15 ECTS bodova. Projekat doktorske disertacije obuhvata izradu rada u kojem je prikazano obrazloženje teme i očekivani izvorni naučni doprinos predloženog istraživanja, te su prikazana najnovija saznanja u području budućeg doktorskog rada, definisan naučni problem, te predložen cilj, hipoteze i plan istraživanja.

Tokom **IV semestra** studenti su obavezni odbraniti projekat doktorske disertacije. Odbrana je javna pred komisijom koju imenuje Vijeće doktorskog studija. Odbrana Projekta doktorske disertacije nosi 20 ECTS bodova.

U trećoj godini studija i to do kraja **V semestra** studenti su obavezni prijaviti temu doktorske disertacije. Nakon pozitivno ocjenjene odbrane projekta teme doktorskog rada i prihvatanja teme doktorske disertacije, student radi na naučnom istraživanju koje će završiti izradom i odbranom doktorskog rada pod nadzorom mentora, čime stiče 15 ECTS bodova.

Student mora obavezno prije odbrane doktorskog rada objaviti jedan originalni naučni rad iz teme doktorske disertacije u referentnom časopisu. Relevantnim radom smatra se rad objavljen u časopisima indeksiranim u međunarodnim bibliografskim bazama. ECTS bodovi po ovom osnovu priznaju se na osnovu dokaza da je spomenuti naučni rad objavljen ili prihvaćen za objavljivanje, a što potvrđuje Vijeće doktorskog studija. Nakon usvajanja pozitivnog Izvještaja o ocjeni doktorske disertacije, student stiče pravo da pristupi odbrani doktorske disertacije pred Komisijom za odbranu doktorske disertacije imenovanom od strane Senata Univerziteta u Tuzli. Odbrana doktorske disertacije je javna i na osnovu uspješne javne odbrane doktorske disertacije student stiče 30 ECTS bodova.

Ostvareni broj ECTS bodova za rad na izradi i odbrani doktorske disertacije priznaje se i evidentira na osnovu dokaza navedenih u tabeli 5. Obaveze studenata detaljnije su definirane Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli.

8. Način realizacije nastave i način provjere znanja

Nastava na doktorskom studiju Psihologije izvodi se u I i II semestru kroz obavezne i izborne predmete. Nastava se izvodi u sklopu redovnog studija, a prema potrebi može se organizovati

i učenjem na daljinu kao i kombinovanjem načina realizacije nastave. Nastavni proces se izvodi kroz predavanja, seminare, konsultacije, te druge utvrđene oblike nastave. Praćenje vrednovanja rezultata studenata vrši se kroz utvrđene provjere znanja. Provjeru znanja i izvršenja obaveza studenata predviđenih studijskim programom vrši predmetni nastavnik ili nastavnik koji je nosilac predmeta, a na način predviđen silabusom za određeni predmet.

9. Lista izbornih predmeta

Nastava na izbornim predmetima izvodi se u I i II semestru. Svaki izborni predmet ima dva časa predavanja sedmično i iznosi po 6 ECTS bodova. Ukupan fond časova po semestru za svaki izborni predmet iz svakog usmjerenja je 30. Osim časova predavanja predviđeno je i po 120 sati samostalnog rada studenata za svaki izborni predmet. U tabeli 6 dat je pregled izbornih predmeta po semestrima sa pripadajućim brojem sati i ECTS bodova.

Tabela 6. Lista izbornih predmeta

Prva godina studija				
I SEMESTAR	Izborni predmeti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Savremeni pristupi razvoju djece i mladih	2	30/120	6
	Samoregulacija učenja	2	30/120	6
	Međugrupni odnosi	2	30/120	6
	Identitet i kultura	2	30/120	6
	Savremeni pristupi u procjeni i tretmanu mentalnih poremećaja	2	30/120	6
	Psihosocijalni aspekti rada sa porodicom	2	30/120	6
	Psihološki aspekti poduzetništva	2	30/120	6
	Psihološke odrednice dobrobiti u odrasloj dobi	2	30/120	6
II SEMESTAR	Izborni predmeti	Predavanja	Ukupan broj sati	ECTS
	Psihologija nasilja	2	30/120	6
	Biopsihosocijalni aspekti ponašanja hranjenja i jedenja	2	30/120	6
	Razvoj samopoimanja i psihopatološka odstupanja	2	30/120	6
	Grupni procesi i kolektivno ponašanje	2	30/120	6
	Pristupi i praksa u kliničkoj psihologiji razvojnog doba	2	30/120	6
	Psihologija bliskih odnosa	2	30/120	6
	Procjena i tretman poremećaja ličnosti	2	30/120	6
	Psihološko savjetovanje u organizacijama	2	30/120	6

NAPOMENA: Lista izbornih predmeta po semestrima utvrđivat će se Planom realizacije nastave u svakoj akademskoj godini.

10. Uslovi i način upisa obaveznih i izbornih predmeta i drugih aktivnosti, kao i način izmjene odabira izbornog predmeta

U toku I i II semestra studija studenti biraju po dva predmeta sa Liste izbornih predmeta predloženih za pojedini semestar. Lista izbornih predmeta po semestrima utvrđivat će se Planom realizacije nastave u svakoj akademskoj godini.

Student bira izborne predmete ovisno o svojim interesima u naučno-istraživačkom radu i temi doktorske disertacije. Način izmjene i odabir izbornog predmeta sprovodit će se u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, Statutom, Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli i drugim općim aktima Univerziteta u Tuzli.

Ukoliko student obnavlja studijsku godinu u kojoj se izvodi nastava na izbornim predmetima, a nije ispunio obaveze na izabranom izbornom predmetu, u godini koju obnavlja može podnijeti zahtjev za ponovno slušanje izbornih predmeta sa Liste izbornih predmeta utvrđene za pojedini semestar.

Aktivnosti studenata po obavezama naučno-istraživačkog rada i rada na izradi i odbrani doktorske disertacije priznaju se u skladu sa ostvarenim brojem ECTS bodova, a u skladu sa dokazima propisanim Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli i studijskim programom.

11. Uslovi upisa u naredni semestar odnosno narednu godinu studija

U skladu sa Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju, student koji u toku studijske godine ne ostvari 60 ECTS bodova, može prenijeti u narednu godinu studija 10 ECTS bodova ili najviše dva nastavna predmeta/ekvivalent drugih obaveznih oblika nastavnog procesa, ukoliko su vrednovani i sa više od 10 ECTS bodova. Student koji ne ispuni navedeni uslov u obnovljenoj godini studija izvršava preostale obaveze, bez obaveze ponovnog pohađanja nastave.

12. Postupak prijave, ocjene i odobravanja teme doktorske disertacije

Postupak prijave doktorske disertacije provodi se na način i po postupku utvrđenom Statutom Univerziteta i Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli.

Postupak prijave dokorskog rada kandidat započinje izradom nacrtu istraživanja za disertaciju u II semestru, a tema doktorske disertacije (projekta) može se prijaviti tokom III semestra. Vijeće studija imenuje komisiju od 3 ili 5 članova od kojih je većina iz oblasti iz koje je predložena tema. Komisija razmatra prihvatljivost prijedloga teme i određuje nastavnika (supervizora) koji je potencijalni mentor, koji će usmjeravati studenta kod pripreme projekta doktorske disertacije. Student je dužan da do početka V semestra izradi i pristupi odbrani projekta. Projekt se brani pred imenovanom komisijom. Odbrana projekta je javna. Komisija sačinjava izvještaj o odbrani projekta i dostavlja ga Vijeću dokorskog studija. Na osnovu pozitivnog izvještaja komisije i Odluke Vijeća dokorskog studija, student može prijaviti temu doktorske disertacije.

Prijava teme doktorske disertacije podnosi se NNV-u Fakulteta. Na osnovu podnesene prijave, NNV Filozofskog fakulteta predlaže Senatu Univerziteta sastav Komisije za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije i kandidata, koja ima 3 ili 5 članova, nastavnika koji imaju naučni stepen doktora nauka, od kojih je većina iz naučne oblasti iz koje se prijavljuje tema, a jedan od predloženih članova komisije je i potencijalni mentor. Senat Univerziteta imenuje Komisiju.

Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata doktorske disertacije podnosi NNV-u Filozofskog fakulteta izvještaj o podobnosti teme i kandidata. Naučno-nastavno vijeće Filozofskog fakulteta utvrđuje prijedlog za usvajanje izvještaja i predlaže mentora. Na osnovu prijedloga NNV-a Filozofskog fakulteta, Senat usvaja izvještaj o podobnosti teme i kandidata doktorske disertacije. Nakon usvajanja izvještaja NNV Filozofskog fakulteta, uz prethodnu saglasnost Senata imenuje mentora za izradu doktorske disertacije. Mentor se određuje iz reda vanrednih i redovnih profesora, članova akademije nauka, te osoba u zvanju profesor emeritus iz uže naučne oblasti doktorske disertacije.

Nakon dostavljanja radne verzije doktorske disertacije prema Pravilniku o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli, NNV Filozofskog fakulteta utvrđuje prijedlog Komisije za ocjenu doktorske disertacije od 3 ili 5 članova, od kojih je većina iz oblasti doktorske disertacije. Senat Univerziteta imenuje Komisiju za ocjenu doktorske disertacije.

Nakon prihvatanja pozitivnog Izvještaja Komisije o ocjeni doktorske disertacije, Senat Univerziteta donosi odluku o imenovanju Komisije za odbranu doktorske disertacije koja ima 3 ili 5 članova, od kojih je većina članova komisije koja je ocijenila doktorsku disertaciju i iz naučne oblasti iz koje se brani doktorska disertacija.

Kandidat može pristupiti odbrani doktorske disertacije nakon što ispuni sve svoje ispitne i ostale obaveze na studiju u skladu sa Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli i Studijskim programom Psihologija, odnosno nakon sticanja 150 ECTS u prethodnom toku dokorskog studija. Odbrana doktorske disertacije je javna.

13. Način završetka studija

Treći ciklus studija – Doktorski studij završava se izradom i javnom odbranom doktorske disertacije, u skladu sa odredbama Statuta Univerziteta, odnosno Pravilnikom o trećem ciklusu - doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli.

Student trećeg ciklusa studija, u skladu sa organizacijom studija utvrđenom Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli i upisanim studijskim programom, u obavezi je okončati doktorski studij i odbraniti doktorski rad u roku od šest godina, računajući od početka akademske godine u kojoj je upisan na studij III ciklusa na Univerzitetu.

Studentima koji ne okončaju doktorski studij i ne odbrane doktorski rad u rokovima utvrđenim Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli, prestaje status studenta o čemu dekan Fakulteta donosi rješenje.

14. Nastavak studija

Studenti koji ne završe studij u datom roku mogu podnijeti zahtjev za nastavak studija, prema odredbama definiranim Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli. Studenti imaju pravo podnijeti zahtjev za nastavak studija najkasnije do kraja naredne akademske godine i nastaviti započeti studij, uz obavezu plaćanja utvrđenog a neizmirenog iznosa školarine, te obavezu plaćanja dodatne participacije u troškovima studija.

Pravo na nastavak studija student može ostvarivati najduže u naredne tri akademske godine, računajući od isteka akademske godine u kojoj je podnio zahtjev za nastavak studija. Zahtjev za nastavak studija podnosi se za svaku narednu akademsku godinu i to najkasnije 30 dana prije isteka tekuće akademske godine.

Sve aktivnosti vezane za organizovanje i realizaciju dokorskog studija koje nisu definisane ovim studijskim programom sprovodit će se u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, Statutom, Pravilnikom o trećem ciklusu – doktorskom studiju na Univerzitetu u Tuzli i drugim općim aktima Univerziteta u Tuzli.

15. Naučno-nastavni kadar

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli na užoj naučnoj oblasti Psihologija zaposleno je šest nastavnika u naučno-nastavnom zvanju vanrednih profesora koji ispunjavaju uslove da mogu predavati na doktorskom studiju i biti mentori tokom izrade doktorske disertacije.

Tabela 7. Lista nastavnika uposlenika Univerziteta u Tuzli koji će biti angažovani u realizaciji nastave dokorskog studija

	Nastavnik
1.	Dr.sc. Erna Emić, van.prof.
2.	Dr.sc. Alija Selimović, van.prof.
3.	Dr.sc. Melisa Husarić, van.prof.
4.	Dr.sc. Tamara Efendić-Spahić, van.prof.
5.	Dr.sc. Elvis Vardo, van.prof.
6.	Dr.sc. Ljubica Tomić Selimović, van.prof.

Osim nastavnika u radnom odnosu, izbor na užu naučnu oblast Psihologija na Univerzitetu u Tuzli ima i jedan nastavnik u zvanju vanrednog profesora i jedan nastavnik u naučno-nastavnom zvanju docenta, te će prema potrebi isti biti angažovani i za realizaciju programa doktorskog studija.

Filozofski fakultet ostvaruje dugogodišnju nastavnu i naučnu saradnju sa eminentnim stručnjacima sa drugih univerziteta iz Bosne i Hercegovine i regiona, koji kao spoljni saradnici daju značajan doprinos u realizaciji studijskog programa psihologije na prvom i drugom ciklusu studija. Nastavnici s ovih univerziteta učestvovat će u izvođenju nastave i realizaciji nastavnog programa i na doktorskome studiju. Ovakav pristup realizaciji nastave na doktorskome studiju garantira bolji kvalitet doktorskog studija.

Tabela 8. Lista potencijalnih spoljnih saradnika koji će biti angažovani u realizaciji nastave doktorskog studija

	Nastavnik
1.	Dr.sc. Miroslav Gavrić, van.prof., Univerzitet u Tuzli
2.	Dr.sc. Nermin Mulaosmanović, doc., Univerzitet u Tuzli
3.	Dr.sc. Anela Hasanagić, red.prof., Univerzitet u Zenici
4.	Dr.sc. Mirjana Beara, van.prof., Univerzitet u Kragujevcu
5.	Dr.sc. Snežana Svetozarević, doc., Univerzitet u Beogradu
6.	Dr.sc. Marina Nekić, van.prof., Univerzitet u Zadru
7.	Dr.sc. Predrag Teovanović, van.prof., Univerzitet u Beogradu

Angažman zaposlenika Univerziteta i spoljnih saradnika u realizaciji programa doktorskog studija, određivat će se Planom realizacije nastave u akademskoj godini.

16. Okvirni sadržaj predmeta

OBAVEZNI PREDMETI

Naziv predmeta: Odabrane teme iz metodologije psiholoških istraživanja		ECTS
		8
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V		
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija: - Upoznavanje studenata sa naprednim metodama i tehnikama u oblasti psihologije - Osposobljavanje studenata za samostalan izbor, primjenu i tumačenje naprednih istraživačkih metoda i tehnika - Identifikacija, objašnjenje i priprema ključnih elemenata istraživačkog projekta/izvještaja		

Sadržaj / struktura predmeta:

Teorijska nastava:

Sadržaji nastave mijenjat će se tako da pokrivaju najaktuelnija pitanja i probleme iz metodologije u psihologiji.

- Istraživački nacrti u psihologiji i istraživački proces
- Razvoj istraživačkih hipoteza
- Psihološko mjerenje
- Analiza eksperimentalnih i kvazi eksperimentalnih nacrta
- Analiza korelacionih nacrta
- Longitudinalne studije
- Studije slučajeva
- Relijabilnost; Validnost
- Etika u psihološkim istraživanjima

Individualni istraživački rad:

- Studenti trebaju izraditi samostalni istraživački nacrt/rad; Kroz iskustveni rad, diskusione grupe i upućivanje na literaturu za studijski istraživački rad/seminarski rad, studenti će se upoznati sa pojedinim istraživačkim metodama i postupcima

Literatura:

- Creswell, J. W., & J David Creswell. (2018). Research design : qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Sage Publications
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (2007). Foundations of behavioral research. Wadsworth.
- Bryk, A. S., & Raudenbuch, S. W. (2002). Hierarchical linear models: Applications and data analysis methods. Sage Publications
- Hayes, A. F. (2022). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis : a regression-based approach. The Guilford Press.
- Kirk, R. E. (2013). Experimental design : procedures for the behavioral sciences. Sage.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference. Wadsworth Cengage Learning
- American Psychological Association (2019). Publications manual of the American Psychological Association. Author.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Odabrane teme iz savremene statistike		ECTS
		8
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V		
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija:		
- Upoznavanje studenata sa naprednim statističkim metodama i tehnikama - osposobljavanje studenata za korištenje složenih statističkih analiza u području psihologije - Rad na razvijanju sposobnosti studenata za kritičku analizu rezultata		
Sadržaj / struktura predmeta:		
Teorijska nastava:		
Sadržaj kursa pokrivat će relevantne teme u statistici kako bi student mogao razumjeti teorijsku osnovu složene statističke analize: mjerenje, procjena, vjerovatnoća, statistička značajnost, uzorkovanje, analiza snage, multipla regresija, logistička regresija, diskriminativna analiza, strukturalno modeliranje, faktorska analiza, konfirmatorna		

faktorska analiza, analiza varijanse, hijerahijski linearni modeli, klaster analiza, multidimenzionalno skaliranje

Individuálni istraživački rad:

Sadržaj kolegija bit će obrađen kroz predavanja i individualni praktični rad studenata, uključujući demonstracije upotrebe statističkih procedura u programskim paketima, demonstracije primjera testiranja na empirijskim podacima i konkretnim istraživačkim problemima, rasprave rezultata primjene.

Literatura:

- Johnson, R. A., & Wichern, D. W. (2019). Applied multivariate statistical analysis. Pearson.
- Agresti, A. (2018). Statistical methods for the social sciences. Pearson.
- Brown, T. A. (2015). Confirmatory factor analysis for applied research. Guilford.
- Field, A., Miles, J., & Field, Z. (2012). Discovering Statistics Using R. Sage.
- Bryk, A. S., & Raudenbuch, S. W. (2002). Hierarchical linear models: Applications and data analysis methods. Sage Publications
- Hayes, A. F. (2022). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis : a regression-based approach. The Guilford Press.
- Kline, R. B. (2015). Principles and Practice of Structural Equation Modeling . The Guilford Press.
- Kirk, R. E. (2013). Experimental design : procedures for the behavioral sciences. Sage.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

IZBORNI PREDMETI

Naziv predmeta: Savremeni pristupi razvoju djece i mladih			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj kolegija je da studenti usvoje nova i prošire postojeća teorijska i empirijska znanja kroz savremene teorijske pristupe i novija istraživanja iz psihologije djetinjstva i adolescencije, te produbljeno razumijevanje uticaja i izazova odrastanja djece i mladih u (post)modernom dobu. Ostvarivanje navedenog cilja uključuje razvoj sposobnosti kritičkog preispitivanja i inovativnog razumijevanja savremenih teorijskih pristupa razvoju, razvojnim problemima i rizicima i na tim osnovama razvoj analitičkog i kritičkog pristupa u procesu empirijskog sagledavanja, kvalitativnih i kvantitativnih naučnih istraživanja. Cilj kolegija je da studenti razviju nove ideje za istraživanja u cilju prikupljanja društveno korisnih rezultata u području psihologije djetinjstva i adolescencije.			
Sadržaj / struktura predmeta: U okviru predmeta će biti predstavljeni savremeni teorijski pristupi i novija istraživanja iz psihologije djetinjstva i adolescencije, s posebnim osvrtom na istraživanja razvojnih promjena djece i adolescenata u kontekstu izazova odrastanja u (post)modernom dobu. Analizirat će se uticaj konteksta na razvoj, uticaji i izazovi razvoja i odrastanja djece i mladih u okruženju savremene porodice, predškolskih ustanova, vršnjaka, medija i društvenih mreža. Elaborirat će se sledeće teme:			

- Uticaji i izazovi razvoja i odrastanja djece u (post)modernom dobu
- Razvoj djece u okruženju savremene porodice
- Zaštitni i rizični faktori razvoja djece u porodici
- Uloga kvalitetnog vrtića i odgajatelja u razvoju djece
- Razvojni aspekt odnosa s vršnjacima
- Razvoj u školskom kontekstu
- Izazovi odrastanja adolescenata u postmodernom dobu
- Identitet
- Problemi u odnosima sa vršnjacima
- Međuvršnjačko nasilje
- Ovisnosti (video-igrice, socijalne mreže, klađenje i patološko kockanje, psihoaktivne supstance); zamka za ozbiljne patologije i društveno neprihvatljiva ponašanja
- Upoređivanje s nedostižnim idealima (uticaj medija na materijalne vrijednosti, visoka postignuća, nove profesije, ideal ljepote, ...)
- Modeli zaštitnih i rizičnih faktora razvoja
- Poticanje pozitivnog razvoja djece i mladih

Literatura:

1. Ajduković, M., Rajter, M. (2014). Obiteljski ekonomski stres kao čimbenik rizika za nasilne odgojne postupke i psihosocijalnu dobrobit djece. U: Brajša-Žganec, A., Lopžić, J i Penezić, Z. (ur.), Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva. Jastrebarsko: Naklada Slap i Hrvatsko psihološko društvo, str. 353-375.
 2. Berk, L.E. (2015). Dječja razvojna psihologija. Jastrebrasko: Naklada Slap
 3. Buljan Flander, G. (2004.). Nasilje među djecom. Zagreb: Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba.
 4. Castells, M. (2003). Internet galaksija. Jesenski i Turk. Zagreb.
 5. Essau, C. A., & Conradt, J. (2009). Agresivnost u djece i mladeži. Jastrebarsko: Naklada Slap.
 6. Jugović, A., (2009). Masovni mediji-proizvođači realnosti i moralni preduzimači. U Sistem vrednosti i psihijatrija, urednik Branko Ćorić, str. 41-56, Beograd: FASPER.
 7. Klarin, M.; (2006). Razvoj djece u socijalnom kontekstu. Jastrebarsko: Naklada Slap.
 8. Lacković-Grgin, K. (2006). Psihologija adolescencije. Jastrebarsko: Naklada Slap
 9. Lemiš, D., (2008). Deca i televizija. Beograd: CLIO.
 10. Svetozarević, S., Mitić, M. (2021). Osnove psihologije porodice. Beograd: Uuniverzitet u Beogradu-Filozofski fakultet.
- Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Samoregulacija učenja		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru: 30P + 0 V		
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija: Cilj kolegija je da studentima omogući produbljeno razumijevanje teorijskih modela samoregulacije učenja i njihove praktične implikacije. Kolegij se bavi analizom motivacijskih, emocionalnih i kognitivnih komponenti samoreguliranog učenja, odrednicama samoreguliranog učenja, sa posebnim osvrtom na kontekstualne odrednice (porodični kontekst, školski i razredni kontekst, vršnjački kontekst), te obilježjima procesa		

poučavanja koji podupire razvoj samoefikasnosti učenika i vještina samoreguliranog učenja.

Sadržaj / struktura predmeta:

- Teorijski modeli samoregulacije učenja;
- Razvoj samoregulacije učenja;
- Samoregulacija učenja- motivacijske komponente;
- Samoregulacija učenja- emocionalne komponente;
- Samoregulacija učenja- kognitivne komponente;
- Kontekstualne odrednice i samoregulacija učenja (Porodični kontekst, školski i razredni kontekst, vršnjački kontekst);
- Poučavanje usmjereno na samoefikasnost i samoregulirano učenje.

Literatura:

- Sorić, I. (2014). Samoregulacija učenja. Možemo li naučiti učiti. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- Woolfolk, A. (2016). Edukacijska psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Dignath, C. & Büttner, G. (2008). Components of fostering self-regulated learning among students. A meta-analysis on intervention studies at primary and secondary school level. *Metacognition Learning*, 3, 231–264.
- Hacker, D. J., Dunlosky, J., & Graesser, A. C. (2009). Handbook of Metacognition in Education (257-316). New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Tyson, D.F., Linnenbrink-Garcia, L. & Hill, N.E. (2009). Regulating debilitating emotions in the context of performance: achievement goal orientations, achievement-elicited emotions, and socialization contexts. *Human Development*; 52, 329– 356.
- Zimmerman, B. (2008). Investigating self-regulation and motivation: Historical backgrounds, methodological developments, and future prospects. *American Educational Research Journal*, 45, 166-183.
- Zimmerman, B.J. & Schunk, D.H. (Eds.) (2001). Self-regulated learning and academic achievement. New Jersey: LEA.
- Zimmerman, B.J. & Schunk, D.H. (Eds.) (2011). Handbook of self-regulation of learning and performance (1-86, 251-392). New York: Routledge
- Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Međugrupni odnosi			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj predmeta je osigurati studentima detaljan pregled istraživanja i teorija povezanih sa socio-psihološkim procesima između grupa i upoznati studente sa: - osnovnim principima psihologije grupa, specifičnostima grupe kao i vrstama i oblicima grupnog djelovanja; - praktičnom primenom socijalne psihologije i psiholoških procesa na funkcionisanje grupa i pojedinaca unutar grupa; - osnovnim principima međugrupnih odnosa i međugrupnih konflikata			

Kurs pokriva teme koje su od važnosti za međugrupno ponašanje: predrasude, stereotipiziranje, diskriminaciju, kolektivne akcije, međugrupne konflikte i kooperaciju. Težište predmeta je na pregledu istraživanja u oblasti međugrupnog ponašanja kao i na diskusiji o potencijalnoj primjeni istraživanja i teorija na stvarne probleme (npr. diskriminacija, kolektivno nasilje, terorizam).

Sadržaj / struktura predmeta:

Teorijska nastava:

- Nastava na ovom kursu bit će usmjerena na faktore koji dovode do nastanka grupa kao i specifičnosti koje nosi grupno nasuprot individualnom ponašanju.
- Međugrupni procesi: nadmetanje i sukob između grupa, predrasude i stereotipi između grupa, kolektivni identitet, rješavanje konflikata.
- Teorijski modeli: teorija realnog sukoba, teorija optimalne različitosti, teorija desničarske autoritarnosti, teorija socijalnog identiteta, teorija self-kategorizacije, teorija teror menadžmenta, teorija redukcije subjektivne neizvjesnosti
- Rješavanje konflikata, pomirenje

Individualni istraživački rad:

Razvoj kritičkog pristupa radovima i nalazima iz područja međugrupnih odnosa, kao i mogućnost primjene spoznaja u samostalnom istraživačkom radu.

Literatura:

- Jones, J. M., Dovidio, J. F., & Vietze, D. L. (2014). The psychology of diversity : beyond prejudice and racism. Wiley-Blackwell.
- Hodson, G., & Hewstone, M. (2013). Advances in intergroup contact. Psychology Press.
- Brewer, M. (2003). Intergroup Relations (2nd Edition). Open University Press.
- Hogg, M. A., & Abrams, D. (2001). Intergroup relations : essential readings. Psychology Press.
- Tajfel, H. (1981). Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology. Cambridge University Press.
- Sansone, C., Morf, C. C., & Panter, A. T. (2003). The Sage Handbook of Methods in Social Psychology. SAGE Publications, Inc.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Identitet i kultura			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija:			
- Osigurati studentima detaljan pregled metodologije, istraživanja i teorija povezanih sa problemima kulturalne psihologije. - Omogućiti da studenti mogu objektivno evaluirati dosege provedenih studija u području kulturalne psihologije i socijalnog identiteta; - Omogućiti da studenti primjene teorije i modele iz područja kulturalne psihologije u realnom okruženju			

Sadržaj / struktura predmeta:

Teorijska nastava:

- Identitet i kultura;
- Kultura i kognicija;
- Kultura i poimanje moralnosti;
- Enkulturaciona i akulturacija;
- Kultura i mentalno zdravlje;
- Etnički identitet i multikulturalizam;
- Stereotipi i pristrasnosti;
- Stigma i prijetnja stereotipom;
- Međugrupni konflikti.

Individuelni istraživački rad:

Razvoj kritičkog pristupa radovima i nalazima iz navedenih tema, kao i mogućnost primjene spoznaja u samostalnom istraživačkom radu.

Literatura:

- Heine, S. J. (2019). Cultural Psychology. W W Norton.
- Matsumoto, D. R., & Juang, L. P. (2017). Culture and psychology (6th ed.). Cengage Learning.
- Hall, S. (1996). Questions of Cultural Identity. Sage Publications Ltd.
- Warner, A. D. (2015). Ethnic and cultural identity : perceptions, discrimination and social challenges. Nova Publishers.
- Fong, M. (2004). Communicating ethnic and cultural identity. Rowman & Littlefield.
- Mckeown, S., Reeshma Haji, & Ferguson, N. (2016). Understanding peace and conflict through social identity theory: Contemporary Global Perspectives. Springer International Publishing.
- Zajda, J., Nitza Davidovitch, & Majhanovich, S. (2022). Discourses of Globalisation, Multiculturalism and Cultural Identity. Springer.
- Sansone, C., Morf, C. C., & Panter, A. T. (2003). The Sage Handbook of Methods in Social Psychology. SAGE Publications, Inc.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Savremeni pristupi u procjeni i tretmanu mentalnih poremećaja			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj kolegija je upoznavanje studenta sa: - savremenim teorijskim konceptima i praktičnim tendencijama u oblasti kliničke psihologije, - temeljnim i savremenim teorijskim modelima u objašnjenju etiologije, razvoja, trajanja i ishoda mentalnih poremećaja; - savremenim pristupima u tretmanu mentalnih poremećaja; - različitim istraživačkim dizajnom, metodama i tehnikama zastupljenim u oblasti istraživanja u kliničkoj psihologiji;			

- savremenim trendovima u razvoju dijagnostičkih sistema psihičkih poremećaja i istraživanjima valjanosti dijagnostičkih sistema.

Sadržaj / struktura predmeta:

Teorijska nastava:

- Različiti teorijski modeli objašnjenja etiologije psihičkih poremećaja
- Teorije neurotskih, sa stresom povezanih i neurotskih poremećaja; Teorije afektivnih poremećaja; Teorije shizofrenih i psihotičnih poremećaja; Teorije poremećaja ličnosti
- Psihoterapijski pritupi u tretmanu mentalnih poremećaja
- Metodološki problemi dijagnostike ličnosti: upotreba dijagnostičkih tehnika u istraživačke svrhe; kriteriji za odabir relevantnih metoda istraživanja s obzirom na svrhu i specifičnosti predmeta mjerenja; Kvantitativni i kvalitativni pristup u istraživanju psihopatoloških fenomena; Dizajn istraživanje sa malim brojem ispitanika; istraživanja efikasnosti psiholoških intervencija; Aktualne teme istraživanja u području kliničke psihologije; Etička pitanja u kliničkim istraživanjima; Ograničenja istraživanja u kliničkoj psihologiji.

Individualni istraživački rad:

Studenti trebaju izraditi samostalni istraživački nacrt/rad; Kroz iskustveni rad, diskusione grupe i upućivanje na literaturu za studijski istraživački rad/seminarski rad, studenti će se upoznati sa pojedinim eksperimentalnim postupcima u istraživanju psihopatologije (stroopov zadatak, zadaci procjene selektivne pažnje, zadaci implicitne memorije, autobiografska memorija, neuroimaging i sl.).

Literatura:

- Groth-Marnat, G., & Wright, J. (2016). Handbook of Psychological Assessment (6th ed.). Wiley.
- Kring, A. M., Davison, G.C., Neale, J.M., & Johnson, S.L. (2013). Abnormal Psychology DSM-5 Update, 12th Edition, New York: John Wiley & Sons, Inc. (odabrana poglavlja)
- Begić, D. (2014). Psihopatologija. Zagreb: Medicinska naklada
- Karlović, D. i sur. (2019). Psihijatrija. Jastrebarsko, Naklada Slap.
- Kaplan, I. i Sadock, B.J. (1998). Priručnik kliničke psihijatrije. Jastrebarsko, Naklada Slap.
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.boo>
- World Health Organization (2019). International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (11th ed.). <https://icd.who.int/>
- Leahy, R.L., Holland, S.J., McGinn, L.K. (2014). Planovi tretmana i intervencije za depresiju i anksiozne poremećaje. Jastrebarsko, Naklada slap

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabus

Naziv predmeta: Psiho-socijalni aspekti rada sa porodicom			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija:			
Cilj kolegija je upoznati se sa porodičnim sistemom kao mikrosistemom unutar BH društvenog konteksta te sa izazovima u različitim tranzitivnim promjenama i			

potencijalnim krizama sa kojima se porodica susreće, te oblicima rada i eksploracije porodičnog sistema. Na osnovu usvojenih znanja studenti će biti osposobljeni da razmišljaju o načinima sistematskog proučavanja porodičnog sistema ali i kreiranja savjetodavnih strategija s ciljem pružanja pomoći članovima sistema da prevaziđu izazove sa kojima se susreću. kao i za osmišljavanje, vođenje i realizaciju različitih eksplorativnih , edukativnih i savjetodavnih oblika rada sa porodicom.

Sadržaj / struktura predmeta:

1. Definisanje porodice i porodičnog sistema
2. Funkcionalna i disfunkcionalna porodica
3. Klinički metod procjene porodice
4. Studija slučaja
5. Genogram
6. Intervju
7. Porodica i roditeljstvo
8. Porodica i adopcija
9. Porodica i hraniteljstvo
10. Bolest člana porodice
11. Promjena porodične strukture
12. Zakonski okviri djelovanja u okviru planiranja i realizacije pomoći porodičnom sistemu

Literatura:

1. Svetozarević, S. Mitić, M. (2021): Osnove psihologije porodice. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet
2. Čudina -Obradović, M. (2006): Psihologija braka i obitelji. Golden marketing, Zagreb
3. Berc, G. (2012). Obiteljska otpornost– teorijsko utemeljenje i primjena koncepta u socijalnom radu. Zagreb.Ljetopis socijalnog rada 19 (1), 145-167 str.
4. Efendić-Spahić, T. (2015). Psihologija roditeljstva. Društvo psihologa u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
4. Miković, M. i Bašić, S. (2019). Odabrane teme savremene socijalne politike i socijalnog rada. Sarajevo. Univerzitet u Sarajevu Fakultet političkih nauka.
5. Janković, J. (2008) Obitelj u fokusu, Zagreb, Etcetera.
6. Buljubašić, S. (2012); Savremena socijalna politika, Sarajevo.
7. Puljiz, V. i Bežovan, G. i Šućur, Z. i Zrninščak, S. (2005). Socijalna politika: povjest, sustavi, pojmovnik; Pravni fakultet, Zagreb.
8. Spiker, P (2014), Socijalna politika, teorija i praksa, FPN Beograd

Naziv predmeta: Psihološki aspekti poduzetništva		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru: 30		
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija: Cilj je osposobiti studente za razumijevanje teorijske osnove i metodoloških pristupa proučavanju relevantnih karakteristika poduzetnika sa posebnim naglaskom na mlade poduzetnike.		
Sadržaj / struktura predmeta: Društvena uloga poduzetništva Poduzetništvo mladih		

Poduzetništvo mladih u zakonskoj regulativi i institucionalnom okviru BiH
 Poduzetničko obrazovanje-modeli obrazovanja
 Karakteristike poduzetničkog okruženja u BiH
 Psihičke osnove poduzetništva
 Personološki i konativni faktori kod poduzetnika
 Uloga kognitivnih faktora kod poduzetnika
 Poduzetničke kompetencije
 Karijera poduzetnika
 Ispitivanje poduzetničkih sklonosti
 Razvoj poduzetničkog potencijala

Literatura:

Baum, J.R., Frese, M., Baron, R.A. (Eds.) (2007). The Psychology of Entrepreneurship. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, London.
 Vardo, E., Gabeljić, A., Gavrić, M. (2019). Psihološki aspekti poduzetništva mladih. B-Eli-M. Lukavac
 Carsrud, A.L., Brannback, M. (Eds.) (2009). Understanding the Entrepreneurial Mind: Opening the Black Box. Springer, New York

Naziv predmeta: Psihološke odrednice dobrobiti u odrasloj dobi			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: I	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Upoznati studente sa osnovnim teorijskim konceptima koji se nalaze iza karakteristika koje određuju dobrobit i stabilnost kroz različite faze odrasle dobi i potpomažu zrelost, mudrost i integraciju. Proučavanje međusobnih relacija navedenih konstrukata također je jedan od ciljeva kolegija, u smislu prognostičke zrelosti studenata o pojavi, razvoju, okolinskoj podržanosti, značaju dispozicija za svaki od navedenih konstrukata. Upoznavanje sa istraživačkim konceptima u okviru područja dobrobiti odrasle dobi i promjenama kroz različite faze odrasle dobi i starenja važan su cilj obzirom da su istraživanja ovog područja još uvijek nedostatna u poređenju sa drugim razvojnim periodima (djetinjstvo i adolescencija).			
Sadržaj / struktura predmeta: 1. Uobičajena vjerovanja o ljudskoj prirodi i povezanost sa istraživačkim korpusima različitih dobnih kategorija 2. Samopoštovanje - teorija, razvoj, stabilnost, relacije sa drugim konstruktima, evaluacija 3. Zadovoljstvo životom - najpoznatije teorije, relacije sa osobinama ličnosti, tranzicija kroz životne periode, stabilnost, evaluacija 4. Usamljenost - usamljenost i samoća, razvojni tok, razvojne karakteristike, istraživanja, evaluacija 5. Mentalno zdravlje i poremećaji - razvojni kapaciteti, najučestalije tegobe, odnos sa svakodnevnicom i radnom sposobnošću, prevazilaženje teškoća, evaluacija 6. Stres - izvori stresa, usavršavanje strategija, stres i ličnost, stres i radno okruženje, stres i porodične uloge, rizici, benefiti, evaluacija			

7. Seksualnost - razvojni tok, značaj za dobrobit, seksualnost u različitim životnim periodima, seksualne smetnje, evaluacija
8. Spol, rod - rodni identitet i rodna disforija, rodne varijacije, LGBT populacija, razvojni tok, savremene istospolne zajednice, evaluacija
9. Spolne razlike - istorija, istraživanja, spol i stereotipi, spolna diskriminacija, karakter razlika, evaluacija
10. Bliskost - bliskost i motivacija, bliskost i obrasci privrženosti, spolne razlike, značaj za opštu dobrobit, procjena kvaliteta odnosa, individualne razlike u kapacitetu za kontakt, evaluacija
11. Karijerni razvoj i dobrobit - karijera i dobrobit, odnos razvoja ličnosti i profesionalnog razvoja, spolne razlike, ostvarenost, evaluacija
12. Porodični kontekst - porodica i oblici porodičnog života, porodica i dobrobit, alternativni načini života, stres i benefiti porodičnih uloga, evaluacija
13. Samoregulacija - određenje, snaga samoregulacije, odnos sa motivacijom i osobinama ličnosti, razvojni kontekst, mjerenje, evaluacija
14. Mudrost i lična čvrstoća - laičko shvatanje i psihološki pristup, razvojne karakteristike mudrosti, teorije i modeli, mjerenje, evaluacija
15. Religioznost i dobrobit - određenje religioznosti, intrinzična i ekstrinzična religioznost, ličnost i religioznost, razvojni put, promjene, povezanost sa životnim ishodima, evaluacija

Literatura:

1. Grgin-Lacković, K. (2018): Ličnost - Razvojno-psihološka perspektiva . Naklada Slap, Jastrebarsko
 2. Masters, W. H., Johnson, V. E. , Kolodny, R.C. (2009): Ljudska seksualnost. Naklada Slap, Jastrebarsko
 3. Grgin-Lacković, K. (2008): Usamljenost. Naklada Slap, Jastrebarsko
 4. Ćorić, Š. (2003): Psihologija religioznosti. Naklada Slap, Jastrebarsko
 5. Lerner, R.M., Easterbooks, M.A.; Mistry, J. (2003) Handbook of Psychology - Vol.6., Developmental Psychology; John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
 6. APA (2014): Dijagnostičko statistički priručnik za duševne poremećaje; Naklada Slap, Jastrebarsko
 7. Schaie i Willis (1999): Psihologija odrasle dobi i starenja; Naklada Slap, Jastrebarsko
 8. Grgin-Lacković, K. ; Ćubela-Andorić, V. (2006): Odabrana poglavlja iz psihologije odraslih. Naklada Slap, Jastrebarsko
- Znanstveni članci iz relevantnih tema

Naziv predmeta: Psihologija nasilja			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija:			
Studenti kroz program nastavnog predmeta treba da prošire postojeća teorijska i empirijska znanja i usvoje nove teorijske koncepcije i istraživanja iz oblasti psihologije agresivnosti i nasilja.			
Ostvarivanje navedenog cilja uključuje razvoj sposobnosti kritičkog preispitivanja i inovativnog razumijevanja savremenih teorijskih pristupa psihološkim aspektima agresivnosti i nasilja i na tim osnovama razvoj analitičkog i kritičkog pristupa u procesu empirijskog sagledavanja, kvalitativnih i kvantitativnih naučnih istraživanja.			
Cilj kolegija je da studenti razviju nove ideje za istraživanja u cilju prikupljanja društveno			

korisnih rezultata u području psihologije nasilja..

Sadržaj / struktura predmeta:

U okviru predmeta će biti predstavljene teorijske koncepcije i novija istraživanja psihologije agresivnosti i nasilja. Kroz tematske cjeline analizirati će se fenomen agresivnosti i agresivnog ponašanja, agresija i nasilje, vrste nasilje u porodici prema učesnicima (nasilje nad djecom, partnersko nasilje i nasilje nad starijima), vrste zlostavljanja, nasilje među djecom, mediji i nasilje, elektroničko nasilje, te smjernice za zaštitu i prevenciju različitih oblika nasilja.

Teme:

- Određenje, vrste i teorije agresivnosti
- Agresivnost kao osobina ličnosti
- Faktori nastanka i razvoja agresivnosti (biološki, psihološki i socijalni)
- Razvoj agresivnosti
- Spolne razlike u agresivnosti
- Agresija i nasilje
- Vrste nasilja u porodici prema učesnicima (nasilje nad djecom, partnersko nasilje i nasilje nad starijima)
- Raširenost, vrste i oblici zlostavljanja
- Teorijski modeli nasilnih roditeljskih ponašanja prema djeci
- Rizici i zaštitni faktori za zlostavljanje djece
- Karakteristike zlostavljača i međugeneracijsko prenošenje zlostavljanja
- Vrste zlostavljanja (tjelesno kažnjavanje i zlostavljanje djece, emocionalno, seksualno, zanemarivanje djece, posebni oblici zlostavljanja)
- Nasilje među djecom
- Mediji i nasilje
- Elektroničko nasilje
- Zaštita i prevencija nasilja nad djecom i među djecom
- Partnersko nasilje
- Nasilje nad starijim
- Smjernice za zaštitu i prevenciju različitih oblika nasilja

Literatura:

1. Ajduković, M., Pavleković, G. (2000). Nasilje nad ženom u obitelji. Društvo za psihološku pomoć. Zagreb, Drugi dio, str. 109-166.
2. Aronson, E., Wilson, T. D., i Akert, R. M. (2005). Socijalna psihologija. Zagreb: Mate. d.o.o.
3. Buljan Flander, G. (2004.). Nasilje među djecom. Zagreb: Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba.
4. Bilić, V., Buljan Flander, G., Hrpka, H. (2012). Nasilje nad djecom i među djecom. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Castells, M. (2003). Internet galaksija. Jesenski i Turk. Zagreb.
6. Emić, E., Tomić Selimović Lj., Selimović A. (2019). Agresivnost: teorijska razmatranja i praktične implikacije. Tuzla: OFF-SET
7. Essau, C. A., & Conradt, J. (2009). Agresivnost u djece i mladeži. Jastrebarsko: Naklada Slap.
8. Jugović, A., (2009). Masovni mediji-proizvođači realnosti i moralni preduzimači. U Sistem vrednosti i psihijatrija, urednik Branko Ćorić, str. 41-56, Beograd: FASPER.
9. Lemiš, D., (2008). Deca i televizija. Beograd: CLIO.
10. Petermann, F., & Petermann, U. (2010). Trening s agresivnom djecom. Jastrebarsko: Naklada Slap
11. Popadić, D. (2009). Nasilje u školama. Beograd: Institut za psihologiju i Unicef.

12. Radovanović, I., i Spasić, D., (2009). Osobine ličnosti i internet zavisnost, u Istraživanja u specijalnoj pedagogiji, FASPER, Beograd, 2009. (243-254 str.)
13. Schaie, K. W., Willis, S. L. (2001). Psihologija odrasle dobi i starenja. Jastrebarsko: Naklada Slap

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabus

Naziv predmeta: Biopsihosocijalni aspekti ponašanja hranjenja i jedenja		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V		
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija:		
Cilj ovoga kolegija je produbljeno razumijevanje bioloških i psiholoških procesa u osnovi ponašanja hranjenja, razloga koji dovode do usvajanja zdravih i nezdravih obrazaca hranjenja, kognitivnih distorzija i odstupajućih ponašanja vezanih uz hranu, hranjenje i izgled tijela. Kolegij se bavi mehanizmima odabira hrane, razvojem preferencija za pojedinu vrstu hrane, motivacijom za hranjenjem, odstupajućim navikama hranjenja, poremećajima hranjenja i jedenja kao dijagnostičkim entitetima, etiologijom psihopatologije hranjenja, te prevencijom i tretmanom.		
Sadržaj / struktura predmeta:		
- Psihologija hranjenja i jedenja; zdrave navike ishrane, Modeli izbora hrane (razvojni, kognitivni i psihološki), Značenja hrane (Hrana kao: izjava o sebi, društvena interakcija, kulturni identitet); - Odstupajuće navike hranjenja (Dijeta, Preokupiranost tjelesnom težinom i oblikom, prejedanje, opsesivno vježbanje u cilju kontrole tjelesne težine i oblika); - Poremećaji hranjenja i jedenja (Pika, Preživajući poremećaj, poremećaj izbjegavanja/ograničavanja unosa hrane, bulimija nervoza, poremećaj prejedanja); - Etiologija psihopatologije hranjenja. Biološki faktori (Genetička podloga poremećaja hranjenja, neurotransmitterske disfunkcije poremećaja hranjenja, hormonalni disbalans, spol, dob, tjelesna težina i ITM), Socijalni faktori (sociokulturni faktori, socijalni imperativ mršavosti, utjecaj medija, pritisak vršnjaka, negativni komentari, porodični utjecaji: transgeneracijski prijenos psihopatologije hranjenja, porodična funkcionalnost, obrasci privrženosti, zlostavljanje u porodici i psihopatologija hranjenja), psihološki faktori (nisko samopoštovanje, nezadovoljstvo tijelom, perfekcionizam, teškoće emocionalne regulacije, snižen afekt, strah od negativne socijalne evaluacije); - Prevencija i tretman psihopatologije hranjenja.		
Literatura:		
- Đurović, D. (2020). Poremećaji ishrane- Dijagnostika, terapija i prevencija. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju. - Husarić, M. (2020). Problemi i poremećaji hranjenja i porodične interakcije. Srebrenik: Printas. - Marčinko, D. i sur. (2013). Poremećaji hranjenja od razumijevanja do liječenja. Zagreb: Medicinska Naklada. - Pokrajac-Bulian, A. (Ur.) (2011). Pretilost: Spremnost za promjenu načina življenja.		

Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Treasure, J., Schmidt, U., van Furth, E. (2009). Poremećaji ishrane, osnovni priručnik. Beograd: Medicinska knjiga.
- Ambrosi-Randić, N. (2004). Razvoj poremećaja hranjenja. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Lask, B. I Frampton, I. (2011). Eating disorders and the brain. Chichester (UK): John Wiley and Sons.
- Ogden, J. (2010). The psychology of eating: From healthy to disordered eating. United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Allison, D.B.i Baskin, M.L. (Ur.) (2009). Handbook of assessment methods for eating disorders and weight-related problems: Measures, theory, and research. California: Sage Publications, Inc.
- Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Razvoj samopoimanja i psihopatološka odstupanja		ECTS
		6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V		
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0
Cilj kolegija: Cilj kolegija je produbljeno razumijevanje uloge samopoimanja u ponašanju pojedinca, rizičnih i zaštitnih faktora u razvoju samopoimanja, kao i povezanosti nezdravih oblika samopoimanja sa odstupajućim oblicima doživljavanja i ponašanja.		
Sadržaj / struktura predmeta: -Aktuelna shvaćanja o prirodi i strukturi samopoimanja; -Socijalna interakcija i samopoimanje; -Funkcije pojma o sebi i motivacijski procesi vezani uz samopoimanje -Razvoj koncepta o sebi. Rani razvoj samopoimanja i razvojna skretanja; -Razvoj samopoimanja u djetinjstvu i razvojna skretanja; -Razvoj samopoimanja u adolescenciji i razvojna skretanja; -Razvojne promjene u self-konceptu u odrasloj dobi i razvojna skretanja		
Literatura: - Berk, L. (2015). Dječja razvojna psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap. - Baumeister, R. F. (2010). The self. U: R. F. Baumeister, E. J. Finkel, (ur.), Advanced Social Psychology: The state of the science (str. 139-176). Oxford: Oxford University Press. - Sedikides, C. I Spencer, S.J. (2007). The self. New York: Psychology Press; - Kernis, M.H. (2006). Self-Esteem: Issues and Answers. Psychology Press; - Opačić, G. (1995). Ličnost u socijalnom ogledalu. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja. - Lacković-Grgin, K. (1994). Samopoimanje mladih. Jastrebarsko: Naklada Slap; - Lauster, P. (1997). Postanite samopouzdana. Jastrebarsko: Naklada Slap; - Jelić, M. (2008). Što vidimo u ogledalu?Pojam o sebi i samopoštovanje. U D. Čorkalo Biruški, D. (Ur.). Primijenjena psihologija: pitanja i odgovori (str.279-297). Zagreb:Školska knjiga. - Lacković-Grgin, (2006). Psihologija adolescencije. Jastrebarsko: Naklada Slap;		

- Ćurćić, V. (1997). Adolescencija- revolucija i evolucija u razvoju. Beograd:KBC“Dr. Dragiša Mišević“, Dedinje, IP „Žarko Albulj“;
- Lacković-Grgin, K., Ćubela Adorić, V. (2005). Odabrane teme iz psihologije odraslih. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- Wicks-Nelson, R., Israel, A.C. (2021). Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja djece i adolescenata. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- Reumschmidt, H. (2008). Autizam- pojavni oblici, uzroci, pomoć;
- Vulić-Prtorić, A. (2004). Depresivnost u djece i adolescenata. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- Husarić, M. (2020). Problemi i poremećaji hranjenja i porodične interakcije. Srebrenik: Printas;
- Stangier, U., Clark, D.M., Ehlers, A. (2009). Socijalna fobija. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- Masters, W.H., Johnson, V.E., Kolodny, R.C. (2006). Ljudska seksualnost. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Grupni procesi i kolektivno ponašanje			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: - dati studentima temeljan uvid u najrelevantnija istraživanja i teorije povezane sa socio-psihološkim procesima unutar i između grupa. - uputiti studente u saznanja o savremenim metodama koje se koriste u socijalnoj psihologiji u ispitivanju grupnih procesa i međugrupnih odnosa. - osposobiti studente da prepoznaju grupna ponašanja koja se javljaju u realnosti uz razumijevanje pozadine njihove pojave i njihovih implikacija.			
Sadržaj / struktura predmeta: Teorijska nastava: Grupni procesi i kolektivno ponašanje: - grupna dinamika; grupna kohezivnost - motivacione determinante povezanosti Grupna percepcija: - kategorizacija - aktivacija stereotipa - sadržaj stereotipa - socijalni identitet - međugrupno ponašanje - kategorizacija i stereotipi - konformizam i socijalni uticaji. Individualni istraživački rad: Razvoj kritičkog pristupa radovima i nalazima iz navedenih tema, kao i mogućnost primjene spoznaja u samostalnom istraživačkom radu.			
Literatura: - Stangor, C. (2016). Social groups in action and interaction (2nd ed). Psychology Press.			

- Crano, W. D. (2012). The rules of influence: Winning when you're in the minority. Macmillian
 - Kelly Elizabeth Maxwell, Nagda, B. A., & Thompson, M. C. (2011). Facilitating Intergroup Dialogues. Stylus Publishing, LLC.
 - Levine, J. M., & Moreland, R. L. (Eds.). (2006). Small groups. Psychology Press
 - Stangor, C., & Crandall, C. S. (2013). Stereotyping and Prejudice. Psychology Press.
 - Sansone, C., Morf, C. C., & Panter, A. T. (2003). The Sage Handbook of Methods in Social Psychology. SAGE Publications, Inc.
- Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom.

Naziv predmeta: Pristupi i praksa u kliničkoj psihologiji razvojnog doba			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj kolegija je upoznavanje studenta sa: - različitim teorijskim pristupima u kliničkoj psihologiji razvojnog doba; - teorijskim modelima u objašnjenju etiologije, razvoja, trajanja i ishoda različitih poremećaja u razvojnog dobu; - pristupima u dijagnostici i klasifikaciji mentalnih poremećaja u djetinjstvu; - pristupima u tretmanu mentalnih poremećaja kod djece; - različitim istraživačkim dizajnom, metodama i tehnikama zastupljenim u oblasti istraživanja u kliničkoj psihologiji razvojnog doba; - savremenim trendovima u razvoju dijagnostičkih sistema psihičkih poremećaja razvojnog doba.			
Sadržaj / struktura predmeta: Teorijska nastava: - Pojam poremećaja u razvojnog dobu, problem konceptualizacije poremećaja na nivou jedinice - Različiti teorijski modeli objašnjenja etiologije psihičkih poremećaja u razvojnog dobu; - Klasifikacija poremećaja u djetinjstvu i pregled faktora psihopatologije. - Metode psihološke procjene djece - Psihoterapijski pristupi u tretmanu mentalnih poremećaja u razvojnog dobu - Metodološki problemi dijagnostike u razvojnog dobu: upotreba dijagnostičkih tehnika u istraživačke svrhe; kriteriji za odabir relevantnih metoda istraživanja s obzirom na svrhu i specifičnosti predmeta mjerenja; Dizajn istraživanja sa malim brojem ispitanika; Aktualne teme istraživanja u području kliničke psihologijerazvojnog doba; Etička pitanja u psihološkoj procjeni djece i kliničkim istraživanjima; Ograničenja istraživanja u kliničkoj psihologiji razvojnog doba. Individualni istraživački rad: Studenti trebaju izraditi samostalni istraživački nacrt/rad; Kroz iskustveni rad, diskusione grupe studenti će se upoznati sa pojedinim postupcima procjene i metodama u istraživanju psihopatologije razvojnog doba			
Literatura: - Frick, P.J., Barry, C.T., Kamphaus, R.W. (2020). Clinical Assessment of Child and Adolescent Personality and Behavior. Springer			

- Kamphaus, R.W. (2005). Clinical Assessment of Child and Adolescent Intelligence. Springer
- McConaughy, S.H. (2022). Klinički intervjui za djecu i adolescente. Jastrebarsko, Naklada Slap.
- Wicks-Nelson, R. i Israel, C.A. (2021). Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja djece i adolescenata: s dopunama iz DSM-a-5. Jastrebarsko, Naklada Slap.
- Wenar C. (2003). Razvojna psihopatologija i psihijatrija. Jastrebarsko: Naklada Slap. (Pog. 16).
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.boo>
- World Health Organization (2019). International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (11th ed.). <https://icd.who.int/>

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom

Naziv predmeta: Psihologija bliskih odnosa			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj kolegija je upoznavanje studenta sa: - različitim teorijskim i metodološkim pristupima istraživanja bliskih odnosa - specifičnim ključnim faktorima razvoja i održavanja bliskih interpersonalnih odnosa ovisno o teorijskom polazištu i primijenjenoj istraživačkoj metodologiji. - različitim pristupima i integraciji spoznaja u području bliskih odnosa. - različitim istraživačkim nacrtima, instrumentima i metodama obrade podataka u okviru istraživanja bliskih odnosa			
Sadržaj / struktura predmeta: Teorijska nastava: - Teorija privrženosti kao teorijski okvir za razumijevanje bliskih odnosa (prijateljstava, brakova, ljubavnih i ostalih bliskih odnosa). - Privrženost u odrasloj dobi; Privrženost u različitim vrstama bliskih odnosa (partnerskom, prijateljskom, porodičnom). - Spoznaje o (ne)stabilnosti tipova privrženosti, odnos privrženosti i temeljnih osobina ličnosti. - Usklađenost tipova privrženosti među partnerima. - Bliski odnosi tokom životnog vijeka: partnerski odnosi, prijateljski odnosi, odnosi roditeljima, s braćom i sestrama - Dinamika i kvaliteta odnosa; Faktori koji pridonose zadovoljstvu u odnosima; Faktori koji ugrožavaju odnose. - Procjena gubitaka od ostajanja u vezi ili prekida veze. Posljedice prekida. - Faktori stabilnosti i mijenjanja strukture i kvalitete bliskih odnosa. - Prevencija, psihološko savjetovanje i psihoterapija u bliskim odnosima - Konceptualni i metodološki pristupi proučavanju bliskih odnosa tokom životnog vijeka i razvoj instrumenata za mjerenje privrženosti. Individualni istraživački rad: Studenti trebaju izraditi samostalni istraživački nacrt/rad; Kroz iskustveni rad, diskusione			

grupe studenti će se upoznati sa pojedinim postupcima procjene i metodama u istraživanju bliskih odnosa

Literatura:

- Cassidy, J., & Shaver, P.R. (Eds.) (1999). Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications. New York: Guilford.
- Miller, R.S., Perlman, D. & Brehm, S. S. (2007). Intimate Relationships. New York: McGraw-Hill.
- Vangelisti, A. L. & Perlman, D. (ur.) (2006). The Cambridge Handbook of Personal Relationships. Cambridge: University Press.
- Vangelisti, A. L., Reis, H. T. i Fitzpatrick, M. A. (2002). Stability and change in relationships. Cambridge: University Press.
- Stefanović Stanojević Tatjana (2010) Afektivna vezanost, razvoj, modaliteti i procena, Filozofski fakultet u Nišu, Sceroprint. ISBN978 86 7379 218 7
- Stefanović Stanojević, T., Mihić, I., Hanak, N., (2012) Afektivna vezanost i porodični odnosi: razvoj i značaj, Centar za primenjenu psihologiju, Beograd, ISBN 978-86-83797-91-2
- Stefanović Stanojević Tatjana (2008) Rano iskustvo i ljubavne veze, Punta, Niš

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom

Naziv predmeta: Procjena i tretman poremećaja ličnosti			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj kolegija je upoznavanje studenta sa: - savremenim teorijskim konceptima i osnovnim problemima u konceptualizaciji, procjeni i tretmanu poremećaja ličnosti - osnovnim teorijskim modelima poremećaja ličnosti i empirijskim nalazima - savremenim trendovima klasifikacije poremećaja ličnosti i osnovnim grupama poremećaja u različitim dijagnostičkim sistemima - procedurama i procesom procjene poremećaja ličnosti - terapijskim pristupima u tretmanu poremećaja ličnosti; - različitim istraživačkim dizajnom, metodama i tehnikama zastupljenim u oblasti istraživanja poremećaja ličnosti			
Sadržaj / struktura predmeta: Teorijska nastava: - Društvene, teorijske i etičke kontroverze u konceptualizaciji i procjeni poremećaja ličnosti, - Razvoj koncepta poremećaja ličnosti; Teorijski modeli i empirijski status koncepta, - Kategorijalni i dimenzionalni pristupi u izučavanju i procjeni poremećaja ličnosti, - Poremećaji ličnosti i klasifikacioni sistemi, - Psihodinamika poremećaja ličnosti - etiološke hipoteze, - Različiti pristupi poremećajima ličnosti: Razvojna perspektiva u konceptualizaciji poremećaja ličnosti; Pristup individualnih razlika; Kontekstualni pristupi; Transdijagnostička perspektiva u procjeni; Klinički pristup,			

- Strategije procjene; Karakteristike dijagnostičkog procesa i dijagnostičkih procedura,
- Granična organizacija ličnosti i tipovi adaptacije

Individuálni istraživački rad:

Studenti trebaju izraditi samostalni istraživački nacrt/rad; Kroz iskustveni rad, diskusione grupe za studijski istraživački rad/seminarski rad, studenti će se upoznati sa pojedinim metodama procjene, tretmana i istraživanja poremećaja ličnosti

Literatura:

- Huprich, S. K. (Ed.). (2022). Personality Disorders and Pathology: Integrating Clinical Assessment and Practice in the DSM-5 and ICD-11 Era. American Psychological Association.
- Antony, M. M., & Barlow, D. H. (Eds.). (2020). Handbook of assessment and treatment planning for psychological disorders (3rd ed.). The Guilford Press.
- Nelson-Gray, R. O., Lootens, C. M., Mitchell, J. T., Robertson, C. D., Hundt, N. E., & Kimbrel, N. A. (2009). Assessment and treatment of personality disorders: A behavioral perspective. *The Behavior Analyst Today*, 10(1), 7–46.
- Janković, N., Jovanović, A. (2009). Ličnost - od normalnosti ka abnormalnosti. Beograd: CIID
- Marčinko, D., Jakovljević, M., Rudana, V. i sur. (2015). Poremećaji ličnosti: stvarni ljudi, stvarni problem. Zagreb, Medicinska naklada.
- Strack, S. (2009). Razlikovanje normalne od abnormalne ličnosti. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Uz navedenu literaturu koristiti će se relevantni naučni radovi iz oblasti predviđenih silabusom

Naziv predmeta: Psihološko savjetovanje u organizacijama			ECTS
			6
Ukupan broj sati u semestru: 30 P + 0 V			
Semestar: II	Predavanja: 2	Vježbe (A+L) : 0	
Cilj kolegija: Cilj je osposobiti studente za različite oblike interpersonalnih, intrapersonalnih, grupnih i kadrovskih interakcija s ciljem povećanja efikasnosti rada s jedne i zadovoljstva radnom atmosferom s druge strane. Uvećanje osjetljivosti za probleme radnog okruženja i kreiranje strategija kako poboljšavati radnu klimu s ciljem maksimiziranja radne efikasnosti i motivacije za rad jedan je od ključnih ciljeva kolegija. Usklađivanje kadrovskih potreba sa disposicijskim karakteristikama kandidata te prognoza asimilacije kandidata sa tranzicijom ili prijemom na određenu poziciju. Također, kolegij će se posebno baviti razvojem sofisticiranih socijalnih vještina na grupnom nivou poput prosocijalnog ponašanja, empatije, radne etike i ravnopravnosti.			
Sadržaj / struktura predmeta: 1. Čovjekova radna aktivnost: Fiziološki i psihološki aspekt rada. Tjelesni rad. Mentalni rad. 2. Radni stres 3. Socijalni kontekst rada: priroda i karakteristike suvremenih organizacija. 4. Provođenje karijernog razvoja: metode i tehnike, instrumenti, karijerni razvoj preko Interneta. 5. Kadrovska psihologija – psihološka osnova upravljanja ljudskim resursima. 6. Profesionalno osposobljavanje i usavršavanje.			

7. Metode procjene poslova. Oblikovanje poticajnog sistema nagrađivanja. Vođenje i rukovođenje: teoretski pristupi razumijevanju vodstva.
8. Individualne razlike i organizacijsko ponašanje
9. Radna uspješnost
10. Motivacija i rad - psihološke metode eksploracije intrinzične motivacije za rad i poticanje za rad
11. Radna klima i interpersonalni odnosi - odnos zaposlenika i autoriteta i odnosi unutar tima
12. Timski treninzi i organizacija treninga i savjetovanja
13. Razvoj i unapređenje radne etike i savjetovanja u organizacijama
14. Rad sa različitostima unutar radnog okruženja
15. Razvoj empatije i prosocijalnih vještina u radnom okruženju

Literatura:

1. Hawkins, P. Smith, N. (2013): Coaching, Mentoring and Organizational Consultancy. Open University Press, New York.
2. Turnbull, J. (2009): Coaching for Learning; Continuum International Publishing Group; London
3. Hajncl, L.J. (1018) Psihologijski intervju. Naklada Slap, Jastrebarsko.
4. Miller, W.R., Rollnick, S. (2013): Motivacijsko intervjuiranje - priprema ljudi za promjenu. Naklada Slap, Jastrebarsko
5. Vardo, E. (2017). Psihologija menadžmenta u tranziciji. Društvo psihologa u FBiH. Sarajevo